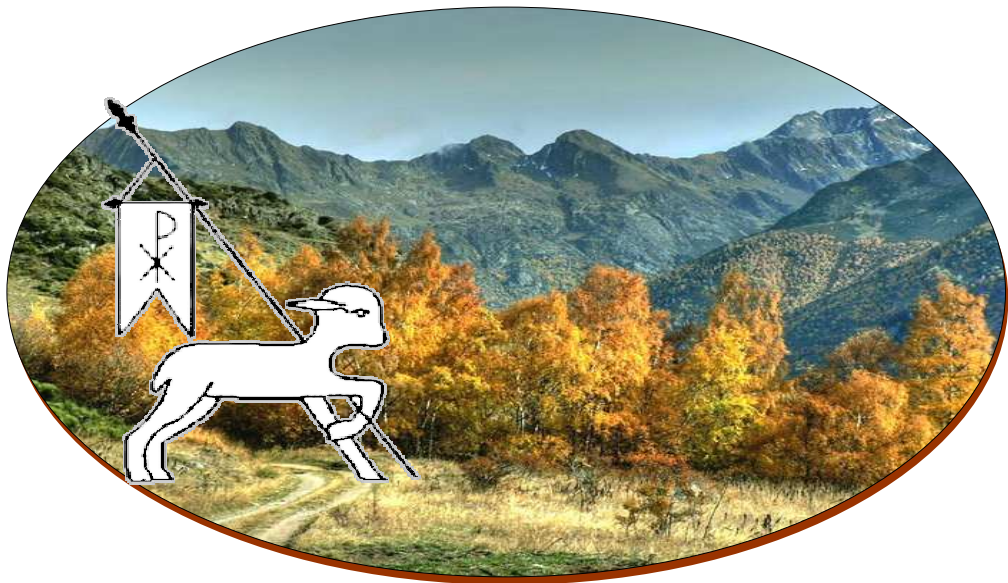

**Stichting
het**

Evangelie

in Spanje

Advent 2011

Berichtenblad 77/13

Colofon:

Het Berichtenblad is een uitgave van het bestuur van de Nederlandse Stichting 'Het Evangelie in Spanje' die beoogt de zaak van het Evangelie in Spanje - in nauw overleg met de Spaanse Evangelische kerken zelf - vanuit de wijde kring der Nederlandse Protestantse kerken naar beste krachten te bevorderen.

Eindredactie: G.A. Voerman - van Haselen
Geerte Bolwerk 25 3511 XA Utrecht
info@evangelie-in-spanje.nl
website: www.evangelie-in-spanje.nl

MEDEDELINGEN VAN DE ADMINISTRATIE

Vriendelijk verzoeken wij u adreswijzigingen door te geven aan:
Geertebolwerk 25, 3511 XA Utrecht.
Voor uw medewerking zeggen wij u hartelijk dank.

BIJDRAGEN

Bijdragen voor ons werk zien wij graag tegemoet op bankrekening 45.67.74.068 of giro 315800 ten name van 'Het Evangelie in Spanje' te Zeist.

Van de redactie.

Het is dit jaar 140 jaar geleden dat Jonkvrouwe Constance van Loon zo bewogen was met de Spanjaarden die om hun Protestants geloof vervolgd werden, dat ze een Comité oprichtte om hen te helpen, samen met haar broers, die er zodoende, zegt men, voor konden zorgen dat zij niet héél het familiekapitaal naar dit goede doel doorsluisde.

Het jaar daarna werd dit Comité – ongetwijfeld met het oog op het familiekapitaal – omgezet in een Vereeniging, waaruit veel later de huidige Stichting voortkwam. De nood nu is anders, Protestanten worden niet meer regelrecht vervolgd, maar pesterijen zijn op bestuursniveau nog steeds aan de orde van de dag. Ook in het 'seculiere' Spanje van deze tijd.

De hulp, de sympathie en het gebed zijn nog net zo hard nodig.

En die kunnen nu makkelijker gegeven worden. Wie met Bijbels naar Spanje gaat hoeft niet meer te vrezen voor het eigen leven.

We kunnen heel eenvoudig geld overmaken, en we weten waar het terecht komt. *(Zij het dan dat zonder Uw bijdragen wij dit niet lang meer kunnen volhouden, want een kapitaal waar wel afgaat maar niets bijkomt slinkt).*

Via e-mail, chat, facebook en al dat soort dingen kunnen we contact houden en leggen, zonder dat iemand ons een strobreed in de weg legt.

Maar helaas zijn de plagerijen nog steeds aan de orde van de dag...

Ook dit jaar ging een van ons naar de Synode, die in Palma de Mallorca werd gehouden... Zij doet verslag, en de voorzitter bespreekt de lezing van ds. Zamora.

Verder zijn er enkele bijzonder bemoedigende ontwikkelingen, waar we U graag over berichten, we laten U kennismaken met facetten van het Spaanse geloofsleven, en met iemand die U misschien nog niet kende, of met plezier zult herontdekken...

We proberen U op de hoogte te houden van allerhande ontwikkelingen in Spanje, die met heden, verleden en toekomst te maken hebben...

En u kunt lezen hoe een van onze vriendinnen in Spanje de weg naar het einde ging aan de hand van God. Zij heeft indringend geschreven over het beleven van een ziekteproces waarin de artsen geen hoop meer bieden.

U leest er van alles over, in dit blad, waarvan we hopen dat het Uw warme band met de zusters en broeders aan de andere kant van de Pyreneeën mag versterken, omdat de mensen gezichten krijgen, en voor U gaan leven.

Intussen zijn er verkiezingen geweest, waarvan het resultaat te voorzien was. Er is reden voor de vrees dat het de Protestanten niet ten goede komt. Ten slotte wensen we u bij deze een gezegende Kersttijd en een gezond en gelukkig 2012.

De foto op de omslag is in oktober genomen in de buurt van Jaca.

Inhoudsopgave:

Van de redactie.....	3
Goed nieuws!	5
Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens accepteert de klacht van de I.E.E. tegen de Spaanse Staat.	5
Erkenning voor SEUT.....	6
Officiële erkenning voor de Protestantse Kerkelijke diploma's.....	6
Synode 2011.....	7
Synodevergadering van de Spaanse Evangelische Kerk, de IEE.	7
Bereid om te groeien.	10
De situatie in Spanje.....	11
Actueel:	11
Verontwaardigden komen naar de hoofdsteden.....	11
Dagelijks leven.....	12
Buitenlanders.....	13
Staakt het vuren!	14
Een boodschap van de FEREDE.....	14
Nieuws over Spaanse kerken... ..	15
Verleden, maar niet voorbij.	19
Spanje worstelt met het Franco-verleden.....	19
Treffende TV – documentaire.....	20
Geestelijk leven.....	25
Even kennismaken.	25
Spaanse Bijbelvereniging.....	27
Het einde onder ogen zien aan Gods Hand.....	29
Van de Penningmeester.....	38
Diasporacollecte 2010.....	38
Financiën	38
In Memoriam.....	39
Kerstgedicht	40

Goed nieuws!

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens accepteert de klacht van de I.E.E. tegen de Spaanse Staat.

De vordering om een pensioen toe te wijzen aan een protestantse predikant is toegelaten. (Bericht van de I.E.E. op 28/3/11)

Zoals bekend, heeft de Comisión Permanente al jaren pogingen gedaan het historische onrecht ongedaan te maken, dat er van uitgaat dat onze predikanten geen recht zouden hebben op een pensioen van de Sociale Zekerheid.

Er is langs verschillende lijnen gewerkt: aan de ene kant door onderhandelingen met de Staat, door bemiddeling van de FEREDE en door persoonlijke contacten, aan de andere kant door te proberen de tweede kamer een artikel te laten toevoegen in de Belastingwet, waarin het genoemde recht wordt erkend, en uiteindelijk ook de weg van het internationale recht. Wat dit laatste betreft willen we er aan herinneren dat al jaren geleden een vordering tot toekenning van oudedagspensioen voor een van de predikanten werd toegewezen door een Rechtbank voor Sociale Zaken. Echter, later trok de Kamer van Sociale zaken van het Gerechtshof van Catalonië¹ deze uitspraak weer in, bij de beoordeling van het beroep dat was gedaan door het Nationaal Instituut voor Sociale Zekerheid. Tegenover deze beslissing hebben wij hoger beroep ingesteld bij het Tribunal Constitucional², maar dit beroep werd niet ontvankelijk verklaard, dus zonder de zaak tot de bodem uit te zoeken. Daarom heeft de CP besloten een eis in te dienen tegen de Spaanse Staat bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens dat in Straatsburg zetelt.

Welnu, een paar dagen geleden hebben we bericht ontvangen van dit Hof dat onze eis is toegelaten, en dat deze is overgebracht aan de Spaanse Staat opdat die er op kan antwoorden. Dit geeft ons grote voldoening, gezien het grote aantal verzoeken dat bij dit Tribunaal niet-ontvankelijk verklaard wordt. Dat betekent niet dat er inhoudelijk op gereageerd is, maar het erkent wel dat er, in principe aanwijzingen zijn van discriminatie door de handelwijze van de Spaanse Staat ten opzichte van de Protestantse predikanten op godsdienstige grondslag, en dit schenkt ons hoop dat er uiteindelijk een positieve uitspraak zal komen op onze aanklacht.

¹ Sala Social del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña: Het Tribunal Superior de Justicia de Cataluña is het hoogste juridische orgaan van Catalonië, en de Sala Social, is dan de sociale raads-kamer, dus waar sociale zaken in hoogste instantie worden behandeld in Catalonië.

² Tribunal Constitucional is het hoogste nationale orgaan waar de grondwettigheid van wetten ed wordt getoetst, zoals bij ons het hof van cassatie (=Hoge Raad), waar dus niet naar de inhoud van de rechtszaak wordt gekeken maar naar de formele afwikkeling.

Erkenning voor SEUT

19 oktober 2011. Het SEUT heeft een geweldige meevaller gekregen: ze hebben een van de 150 bibliotheken - met betrekking tot geloof en wetenschap - gewonnen die wereldwijd zijn verloot door The International Society for Science & Religion, ISSR. Dat ze mee mochten dingen is allereerst al een erkenning dat ze meetellen op het gebied van wetenschap en een fiks aantal recente geloof en (24 bij sprekers zijn) en recente boeken voor de bibliotheek!

De tijd dat ze het moesten doen met onze afleggetjes is voorbij, al worden goede (theologische) boeken nog steeds in dank afgenomen.

Over SEUT gesproken: de website heeft een ander adres gekregen.

SEUT: www.facultadseut.org

Ponce de la Fuente: www.facultadseut.org/poncedelafuente

CiberSEUT: www.facultadseut.org/moodle

Officiële erkenning voor de Protestantse Kerkelijke diploma's.

Op 11 november 2011 is eindelijk een lang gekoesterde wens van de officieel erkende Protestantse kerken in Spanje in vervulling gegaan. De door hun seminaries verstrekte theologische diploma's zijn thans van Staatswege bij Koninkrijk Besluit met de universitaire gelijk gesteld. Het SEUT (van de I.E.E. en de I.E.R.E.) profiteert daarvan, evenals nog vier andere seminaries, w.o. dat van de UEBE en het IBSTE (beide Baptist.)

Zij prijzen zich gelukkig dat dit Besluit nog voor de verkiezingen van 22 november is afgekomen. En wij willen hen er hartelijk mee feliciteren. Het is een erkenning dat, net als in vele andere landen, ook in Spanje al gedurende lange tijd ook door niet-R.K. theologen op wetenschappelijk niveau waardevolle arbeid is en wordt verricht.

De in Spanje gebruikelijke titels zijn tegenwoordig: Grado (overeenkomend met onze Bachelor) en Master. Dat komt overeen met de Europese standaard, die ook in ons land is ingevoerd. Het SEUT reikt voorlopig alleen het Diploma *Grado in Teología* uit, bij de UEBE kan men al *Master in Teología* worden. Natuurlijk streeft het SEUT daar ook naar!

Het sterke punt van het SEUT is dat er een zeer uitgebreid netwerk van extramurale studie per (electronische) correspondentie is ontstaan, dat mede onder de huidige erkenning valt.

De erkenning is een feit van historische betekenis, waarvoor al tientallen jaren is gestreden. Een Commissie voor de Erkenning van Opleidingscentra en door hen verstrekte Theologische graden, die sinds kort is opgericht, gaat zich nu voortaan bezig houden met de controle op de kwaliteit en op de onderlinge afstemming van het onderwijs, uiteraard met inachtneming van respect voor ieders specifieke karakter.

De uitgereikte diploma's zijn geldig aan iedere officiële universiteit, en geven daar toegang tot verdere studie en promotie.

Het was een grote dag, en een stimulans voor de seminaries om te blijven hameren op de wetenschappelijkheid van hun opleiding en van het theologisch denken. Het gelovig denken komt daar niet in mindering op, zo kennen wij onze broeders en zusters in Spanje wel!

Synode 2011.

Synodevergadering van de Spaanse Evangelische Kerk, de IEE.

Van 29 oktober tot en met 1 november 2011 kwam de synode van de I.E.E. voor de 74^e keer bijeen. Dit keer in Palma de Mallorca. Aan de hand van het thema "De Heer zal de zegen over ons vermeerderen" (*Psalms 115:14*) en het subthema "Ons voorbereidend om te groeien" besprak men de problemen, de kansen en de uitdagingen waar de I.E.E. zich op het moment voor gesteld ziet. Het bestuur van de Stichting Het Evangelie in Spanje werd vertegenwoordigd door mevrouw mr. drs. P. Voerman.

Circa 120 mensen namen deel aan de synodevergadering; waaronder afgevaardigden van een aantal buitenlandse kerken en stichtingen die (financiële) hulp bieden aan de I.E.E. o.a. uit Zwitserland, Frankrijk, Italië en Portugal.

Inspiratie

De wil om te delen: de thermometer van de spiritualiteit

Pedro Zamora hield een inspirerende speech. Hij signaleert dat de kerk moe en futloos is. Men lijdt aan spirituele armoede. Ds. Zamora maakt onderscheid tussen twee opvattingen van spiritualiteit: aan de ene kant een semi-religieuze invulling, die, zoals Klaus Berger stelt, zich bezig houdt met alles wat vaag en onafgebakend is, en aan de andere kant spiritualiteit als kracht van de Geest.

Een symptoom van spirituele armoede is dat de Geest van God ons niet meer enthousiasmeert. Echte spiritualiteit reikt verder, gaat dieper en vraagt je om niet alleen te groeien als mens, maar ook als christen.

Bij het subthema, "Ons voorbereidend om te groeien" plaatst ds. Zamora de kritische kanttekening dat de kerk niet groeit door het opstellen van plannen om meer leden te werven, maar door een renovatie van de geest.

Je moet je eigen mensen (gemeenteleden) weten te inspireren voor je er ook nog op uit moet willen trekken om anderen te evangeliseren. Je moet ook bereid zijn om steeds opnieuw de bijbelteksten te bestuderen en je zo weer te herinneren waarom je van Jezus bent gaan houden. Hij noemde het "*reenamorarse de Jesús*", het weer verliefd worden op Jezus. Als je verliefd bent, ben je geenthousiasmeerd en word je niet belemmerd door alledaagse problemen. Afgezet tegen de economische problemen waar Spanje mee wordt geconfronteerd, noemt ds. Zamora de wil om te delen als de thermometer van de spiritualiteit.

In kleinere werkgroepen werden deze thema's uitgewerkt op "moodboards", waarop men persoonlijke opvattingen van spiritualiteit verwerkte.

Economische situatie van Spanje

Veel Spanjaarden hebben het in economisch opzicht zwaar. Het minimumloon is net door de werkgevers verlaagd naar € 742,- per maand. Er is geen wettelijk vastgesteld minimum loon. De werkloosheid is gestegen tot 21,5%, wat neerkomt op ongeveer 5 miljoen mensen. 1,5 miljoen gezinnen heeft geen enkele vorm van inkomsten en dus ook niets te eten. In verschillende gemeentes van de I.E.E. biedt men voedselhulp en/of kleding aan.

In de openingsdienst zei de voorzitter van de Comisión Permanente Joel Cortés dat het hoofdthema gekozen was om met het oog op deze problematiek een optimistisch tegengeluid te laten horen, en ons eraan te herinneren dat God ook met ons is tijdens onze doortocht door de woestijn waar we ons nu in bevinden.

Hij noemt in dit verband ook de afgoden uit Psalm 115; we richten ons nu teveel op het materiële en raken daardoor uitgeblust. We moeten groeien, ondanks de schaduwen die ons omringen, middenin een maatschappij die geestelijke groei minder belangrijk vindt en in beslag wordt genomen door materiële aspecten.

Penningmeester David Casals meldde dat het I.E.E. in 2010 € 35.000,- minder inkomsten had en € 11.000,- meer uitgaven.

De kwestie van de pensioenrechten voor protestantse dominees en hun weduwen is in maart in behandeling genomen door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Het Hof heeft de Spaanse regering om antwoorden gevraagd en het kan nog wel een jaar gaan duren voordat ze daarop zullen reageren. Men is blij dat de zaak aanhangig gemaakt kon worden, want daaruit blijkt dat het Hof redenen ziet om discriminatie op dit gebied te vermoeden.

Palma de Mallorca

Ds. Miguel Navarro uit Palma de Mallorca heeft voor een warme ontvangst gezorgd. Hij is erg gedreven wat evangelisatie betreft, ze zijn de kerk aan het opknappen en ze hebben allerlei projecten zoals een voedselbank, kledinginzameling, kinderopvang, scholing en een bibliotheekje. Hij is er sinds 2 jaar predikant en is heel actief. Voor zover er jongeren aanwezig waren tijdens deze synodevergadering kwam het merendeel uit Palma de Mallorca. Er trad een jongerenband uit deze gemeente op waar enthousiast op werd gereageerd. Ds. Navarro toonde foto's van twee boten, een onderzeeër waar iedereen aan het werk is en iedereen zijn eigen functie heeft, en die van een cruiseschip, waar 1/8 van de opvarenden keihard moet werken zodat de rest kan genieten. Volgens hem moet de kerkgemeente zijn als een onderzeeër: iedereen heeft een talent dat hij of zij in kan brengen, *Romeinen 12, 6-8*.

Buitenlandse projecten

De I.E.E. heeft voor het eerst een project in het buitenland gesteund.

Ds. Carmen Sánchez heeft vanuit 'El Far' in Barcelona (Santa Coloma de Gramenet) waar een grote gemeenschap Bolivianen leeft en kerkt, een pro-

ject in Bolivia opgezet, Hogar Faro, (*Huize Vuurtoren*) waar ze voor verstoten en zwervende meisjes opvang en scholing heeft geregeld. Er zijn in Bolivia blijkbaar veel zwervende tienermeisjes, die vaak zwanger zijn, door bijvoorbeeld misbruik of slechte seksuele voorlichting, *niñas mamá*. Carmen Sánchez probeert ze te resocialiseren vanuit Hogar Faro, waar ze opgevoed en opgeleid worden, om een goede moeder te worden en in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Hogar Faro is net geopend en is nu gestart met een meisje met haar pasgeboren baby.

Ds. David Manzanas uit Alicante werkt vanuit Valencia samen met een groep in Bolivia om medische apparatuur die in Spanje is afgeschreven maar nog goed te gebruiken is, te exporteren. Hij heeft ook net een voedselhulp-exportprogramma naar Bolivia opgezet.

Wat de projecten van de afgelopen jaren betreft: Taller Teologico, de Theologische Workshop is nog steeds gaande: ca 5% van de leden van de I.E.E. (*dus ongeveer 10% van de doelgroep*) maakt er gebruik van, vooral in de steden Madrid, Barcelona en Valencia. Er is nu ook een pilot in Bilbao. Ze ontwikkelen momenteel nieuwe cursussen, die wat korter zijn, en vaak maar één dagdeel duren. *Reiner Sörgel* is nu de verantwoordelijke man voor dit project. Ook in Chili en Portugal wordt hun materiaal gebruikt.

PereNadal: er is in 2010 250.000m kg voedsel verdeeld over 2500 personen. Alle 777 gezinnen zijn door de sociale dienst doorgestuurd. Er wordt ook kleding verzorgd.

Men nam afscheid van Ds. Carlos Capó als eerste Secretaris van de Comisión Permanente. Hij vertrekt met zijn vrouw naar Zwitserland en werd bedankt voor zijn trouwe inzet in de afgelopen jaren. Ds. Alfredo Abad werd gekozen als zijn opvolger, zodat de samenstelling van de CP nu is:

- Voorzitter: Dhr. Joel Cortès i Casals
- Vice-voorzitter: Ds. José Manuel Mochón Martín
- Eerste secretaris: Ds. Alfredo Abad
- Tweede secretaris: Mevr. Gloria Castell Valldosera
- Penningmeester: Dhr. David Casals
- Assessor: Mevr. Dámaris Ruiz
- Assessor: Dhr. Ricardo Moraleja

Wat betreft de directe toekomst heeft het feit dat er twee stromingen waren voor enige verwarring gezorgd. Aan de ene kant is er de vleugel die zich richt op groei, er werd veel gesproken over het belang van evangelisatie, maar aan de andere kant maakten de kritische noten van Pedro Zamora en Joel Cortés, dat men eerst zichzelf en de eigen gemeenteleden moet stimuleren alvorens erop uit te trekken en te gaan bekeren, wel dat de discussie over een invulling ervan wat dood bloedde voor mijn gevoel.

Al met al was het een goede ervaring al deze gemotiveerde en betrokken mensen mee te maken!

P. Voerman

Bereid om te groeien.

Moge de HEER u talrijk maken, u en uw kinderen

Pedro Zamora

De titel van deze lezing is ontleend aan het thema van de synode van 2011 en komt uit Psalm 115: 14. In deze tekst uit dit oude lied van Israël geeft de dichter stem aan het verlangen van een gebeukt en geslagen volk naar vernieuwing; naar overleving en groei. De psalmist wekt Israël op om temidden van zijn vijanden zijn vertrouwen te stellen op God. Van hem alleen is die groei te verwachten. De toekomst van het volk hangt niet af van zijn kracht in de strijd tegen volken die veel talrijker en machtiger zijn dan Israël, maar is een kwestie van al dan niet vertrouwen op zijn God. Het gaat ten diepste om een spiritualiteit die leeft uit de grote daden van hem die de hemel en de aarde gemaakt heeft en het werk van zijn handen niet loslaat.

Voor de vroege kerk op het pinksterfeest in Jeruzalem was dat niet anders. Het ontstaan en de groei van de kerk was niet het resultaat van organisatie, menselijke planning en strategie maar van de dynamische aanwezigheid van de Heilige Geest. Die gaf dat de kerk alles opgaf door met vreugde te anticiperen op de doorbraak van een 'nieuwe wereld' in de oude. De groei van de jonge kerk was niet het resultaat van de inspanning om nieuwe leden te werven of van een betere planning en strategie, maar was enkel vrucht van de levenwekkende actie van de Heilige Geest.

De vermoeide kerken van Europa hebben niet minder dan een geestelijke vernieuwing nodig. Zij lijden aan dorheid en spirituele armoede. Met een vage spiritualiteit is niemand geholpen. Ook pogingen om de kerken te revitaliseren door reorganisatie en projecten voeren tot niets. Dat brengt alleen maar frustratie. Er is veel verbetering die maakt dat het hart van de mensen niet langer wordt geraakt en onze kerken verstarren in kil rationalisme. Alleen als zij worden aangegrepen door de bevrijdende kracht van de Heilige Geest, zal het in onze kerken niet langer om de eigen instituties draaien, maar zullen de gelovigen zich weer spontaan en met vreugde laten meetrokken in de beweging van God die onze organisaties en projecten verre overstijgt. Kerken zullen hun activisme moeten afleggen en nieuwe vormen moeten vinden van klassieke vroomheid. Waar de beweging naar buiten in missie enerzijds en de beweging naar binnen in een leven van contemplatie en gebed anderzijds samengaan, worden activisme en zelfgenoegzaamheid doorbroken en leren kerken zich in dienst te stellen van het Rijk dat ophanden is. Dan ook zullen zij in staat zijn om het werk van de Geest en de tekenen van de tijd te onderscheiden. Beter dan allerlei sociologische analyses te maken van alles wat er mis is, is het om ons geheel en al in handen te leggen van de medicus, dat wil zeggen: ons in onze frustratie en onmacht toevertrouwen aan de therapie van de Geest. De Geest wekt nieuw leven. Het is de Geest die aan de ene kant overgave leert in stil zijn tot God en aan de andere kant inspireert tot een actief *commitment* aan het werk van God in deze wereld. Een van de voornaamste oorzaken dat de kerken in Europa in een geestelijke crisis verkeren, is dat zij in hun nadruk op de kerk als sociologische werkelijkheid hun theologische identiteit verloren hebben en daarom ook niet langer dienstbaar weten te zijn aan de transformerende en radicale kracht van het Woord. Misschien gaat het er vooral om dat de kerken de klassieke termen waarmee haar identiteit in het *Apostolicum* beschreven is opnieuw leert spelen en leven: wat betekent het vandaag dat zij heilig en katholiek is, dat zij een gemeenschap der heiligen is en leeft uit de vergeving der zonden? Kerk zijn is daarom leven uit de actie van de Heilige Geest die een nieuwe mens schept naar het beeld van Christus, die Heer is van een nieuwe schepping van mensen die gelijkwaardig zijn zonder onderscheid dankzij de genade van God. Meer moeten wij niet willen en met minder mogen wij geen genoegen nemen.

W. van Laar.

De situatie in Spanje.

Actueel:

Verontwaardigden komen naar de hoofdsteden

Het is een beweging die al sinds vorig jaar aan de gang is: wanhopige mensen die vanuit Noord en Zuid naar de hoofdsteden van Spanje trekken op zoek naar werk, naar recht, naar leven. Zonder werk, zonder uitkering, zonder hoop op een toekomst. zoals we in het laatste berichtenblad al schreven. Ze hebben recht en reden om verontwaardigd te zijn en te demonst

rereren. Dat gebeurt dan ook met grote regelmaat. Op 15 mei bivakkeerden duizenden jongeren uit heel Spanje op de Puerta del Sol, in de dagen die aan de gemeenteraadsverkiezingen voorafgingen. Ondanks een verbod bleven zij in Madrid en Granada de hoofdpleinen bezetten.

Maar ook in oktober was het weer raak. Een verslag n.a.v. El País 16-10-11
Foto: DANI POZO (AFP)

De Puerta del Sol was afgeladen, de mensen vormden een emotionele eenheid, er klonken liederen tegen banken en politici, er waren knuffels, euforie. De 15-Mei beweging beleefde gisteren een nieuwe historische dag. Dat is al de derde in zijn korte bestaan van nauwelijks vijf maanden. De beweging die is ontstaan uit het verontwaardigde protest in de straten van heel Spanje, heeft zijn protest heel de wereld over gestuurd. Van Tokio, Sidney, Auckland, Kuala Lumpur, Buenos Aires, Santiago de Chile, Los Angeles tot São Paulo toe. En natuurlijk ook naar de voornaamste Europese hoofdsteden. De echo klonk ver door, tot in 951 steden in 82 landen.

De verontwaardigde Spanjaarden eisen een diepgaande verandering van het systeem. Ze vinden dat de politici in handen van de bankiers zijn gevallen, en dat de huidige democratie niet werkt. Dat we dringend aan verandering toe zijn.

De protesterende menigte ging terug naar de Puerta del Sol, het epicentrum van hun protest. *Als we niet in de krant komen, komen we wel in de geschiedenisboeken!*

Madrid en Barcelona waren de leidende steden in het protest. In Madrid was er minstens een half miljoen mensen op de been, terwijl in Barcelona sprake was

van 60.000 volgens de autoriteiten en 400.000 volgens de organisatoren. Ook in Frankfurt en Londen waren grote menigten op de been die zich concentreerden voor de grote banken en beurzen. *Occupy Wall Street* heette het protest in de V.S.

In Madrid bleef de stemming feestelijk, er werd gezongen en gediscussieerd in alle harmonie. 's Avonds werd het ruitersstandbeeld van Carlos III midden op de Puerta del Sol opnieuw bedolven onder de spandoeken met leuzen tegen de banken. Velen bleven kamperen, en zo ontstond een beweging die tot in Utrecht en Amersfoort, Amsterdam en Rotterdam zijn weerslag heeft. Tot op vandaag.

We zijn geen handelswaar in de handen van politici en bankiers, zo klonk het na gisteren door heel de wereld.

\$

Dagelijks leven.

De eurocrisis stelt ook Spanje voor grote problemen. Ondervoeding is een groot probleem aan het worden in Spanje. Een kwart van de Spaanse jongeren tot zestien jaar is ondervoed. Dat meldt de Fedai, een overkoepelende organisatie van 80 instellingen die zich met de hulp aan kinderen bezighouden. Vooral gezinnen die getroffen zijn door werkloosheid hebben veelal geen geld om voldoende vis, vlees en fruit te kopen. Ook is de huisvesting vaak te krap om kinderen te laten spelen en huiswerk te laten maken. Op dit moment is 21% van de Spaanse beroepsbevolking werkeloos. En de helft van de jeugdigen.

Vergrijzing en ontvolking. 18,7% van de ruim 47 miljoen Spanjaarden is ouder dan 65 jaar. Men verwacht dat dit in 2050 opgelopen zal zijn tot 33,2%, daarna wordt het minder. Dan is wel bijna de helft van de 65-plussers 80 jaar of ouder. En daar word je niet blij van, want het oudedagspensioen bedraagt in Spanje 400 euro per maand. Daar kun je niet meer van eten, tenzij je weinig woonlasten of een vriendelijke familie hebt. Aanvullend pensioen ontvangen alleen mensen die de laatste 15 jaar hebben gewerkt en sociale lasten hebben afgedragen. Binnenkort wordt die periode opgerekt naar 25 jaar. Daarmee zullen velen opeens terugvallen op die 400 euro, waarmee je veroordeeld bent tot voedselbank en hulp van familie, kerk en vrienden of vreemden.

Net als in Nederland is de pensioengerechtigde leeftijd onlangs opgetrokken naar 67 jaar. Hierbij komt dat in heel veel dorpen geen werk is voor jongeren, die dan ook massaal naar de grote stad trekken. Ouderen blijven achter, scholen sluiten, winkels vaak ook, bussen stoppen niet meer. Een situatie die wij in Nederland kennen van Groningen bijv. Maar spookdorpen, waar niemand meer woont, kennen wij nauwelijks. Spanje wel: ruim drie duizend dorpen zijn verlaten, en jaarlijks komen er tientallen bij...

Het is Afrikaanse vluchtelingen duidelijk geworden dat Spanje niet zo'n beste start is voor een nieuw begin in Europa. De Canarische eilanden heb-

ben afgedaan als springplank, hoewel er nog altijd jaarlijks vele tientallen de dood vinden in de oversteek tussen de Noord-Afrikaanse kust en de Spaanse... Toch is ook langs deze route een teruggang van zo'n dertig procent gemeten.

Driekwart van de Spaanse luchthavens is onrendabel, en soms heeft men al een drukke dag met 20 passagiers... Spanje telt 53 vliegvelden waar een Airbus of een Boeing kan landen, en nog tientallen kleinere, voor lokaal verkeer. Op zich zijn die nuttig en nodig, gezien de enorme afstanden, maar....

De inflatie in Spanje was dit jaar weer hoger dan het jaar ervoor. In september 2011 is de inflatie 3,14 %, terwijl die in Nederland 2,61 % is, en in België 3,56% - dus het is op dit moment iets minder rampzalig dan vorig jaar werd voorspeld, al is de economie nog steeds zeer wankel, en behoort Spanje wel tot de landen waarvan de economie zomaar kan 'omvallen', volgens de experts.

Trouw bericht dat veel Spaanse gemeenten nauwelijks geld hebben voor de traditionele *dorpsfeesten*, die vaak draaien om de patroonheilige van het dorp, en waarvoor hele gezinnen terug plegen te gaan naar de plaats van herkomst. Maar veel gemeenten hebben geen geld meer om de feesten te bekostigen. Dus wordt er gesneden in de budgetten, want ook voor salarissen is er al vaak geen geld meer. Van de ruim 8000 gemeenten heeft er 2/3 een schuld, die gemiddeld 614 euro per inwoner bedraagt... Madrid staat bovenaan met een schuld van 6.45 miljard! Het is niet alleen uit dierenliefde, dat er vrijwel geen *corrida's* meer worden gehouden... Maar wat erger is: ook niet alle scholen zijn verwarmd, en dat wordt in de winter een probleem...

Buitenlanders.

Een heel ander punt: Spanje mag tot eind 2012 Roemenen de toegang tot de arbeidsmarkt weigeren, omdat het zelf al met zo'n hoge werkloosheid kampt. Spanje heeft Brussel netjes toestemming gevraagd, en niet zonder reden: op 1-1-2010 woonden er officieel al 823.000 Roemenen in Spanje. Het zullen er in feite heel wat meer zijn. Vooral in Catalonië zijn grote concentraties Roemenen te vinden, en hun aanwezigheid roept hier en daar agressie op.

Kwam de paus vorig jaar november al in Spanje op staatsbezoek onder hevige protesten van vele belastingbetalers, en niet alleen Protestanten, dit jaar kwam hij naar Madrid voor de internationale jongerendagen.

De kosten, 15 miljoen euro, waren 'natuurlijk' voor het Spaanse kabinet, en ook dit jaar waren er veel protesten. En niet alleen op financieel gebied.

Zo waren er folders die werden uitgedeeld, en waarin haarfijn de Roomse dwalingen werden uiteengezet op Bijbelse gronden. Of dat enig resultaat heeft gehad vermeldt de historie niet. Aan de andere kant was er veel enthousiasme bij grote groepen jongeren uit heel Europa, voor wie de paus iets belichaamt van de wereldkerk, en voor wie hij toch Jezus-zelf vertegenwoordigt. Zoals de Commissaris van de Koningin Hare Majesteit vertegenwoordigt in de Provincie. De saamhorigheid, het samen zingen, samen vieren was voor deze jonge mensen een ervaring die ze lang met zich mee zullen dragen. Op iets kleinere schaal kennen wij dat hier in Charismatische conventies, en EO-jongerendagen. Dus ach...

Liever een jeugd die gelooft, ook al zetten wij daar vraagtekens bij, dan een jeugd die niet verder kijkt dan de hebbedingen en het uiterlijk...

En als ze zelf de bijbel gaan lezen... Je weet nooit wat er gebeurt.

Staakt het vuren!

20 oktober 2011 De leiding van de politieke poot van de ETA heeft, nadat ze daartoe drie dagen eerder al waren opgeroepen door onderhandelaars van een internationale conferentie, aangekondigd om na 40 jaar het geweld af te zweren als middel om hun politieke doel te bereiken. De eendaagse conferentie op 17-10 werd bijgewoond door de mensen die het vredesakkoord met de IRA in Noord-Ierland tot stand hebben gebracht. Onder hen waren oud-topman Kofi Annan van de Verenigde Naties, Sinn Fein-leider Gerry Adams en de Ierse oud-premier Bertie Ahern.

De E.T.A. is de laatste van de gewapende guerrillagroepen in Europa. Deze heeft ruim 850 mensen gedood, zowel in Zuid-Frankrijk als in Noord-Spanje, om onafhankelijkheid voor de Spaanse regio Baskenland af te dwingen. De laatste jaren zijn de politie- en strijdmachten in deze regio's sterk samen gaan werken, met als gevolg dat er nu, naar schatting nog maar 50 man van de harde kern van de ETA op vrije voeten zijn. De bevolking in Baskenland stond al tientallen jaren niet meer achter de ETA.

Overigens is dit niet de eerste keer dat de politieke leiders van de ETA hebben gezegd met het geweld te zullen stoppen.

Allerlei politieke leiders van Europa hebben zeer verheugd gereageerd. Eén zorg minder.

En de gewone man? Die hoopt er voorzichtig het zijne van.

.....

Een boodschap van de FEREDE.

Namens de in haar vertegenwoordigde Protestantse kerken heeft de FEREDE, als overkoepelend orgaan, op 20 oktober 2011 een boodschap aan het hele Spaanse volk gezonden om aan haar vreugde en hoop voor de toekomst uiting te geven, nu bekend is gemaakt dat de ETA haar terreuracties definitief gestaakt heeft.

Van haar kant verzekert de FEREDE, dat zij zal voortgaan met haar gebeden, met de verkondiging van het Evangelie dat de blijde boodschap bevat

van de verzoening met God, en met haar streven tot eendracht en vrede onder de mensen.

Deze verklaring is ondertekend door Manuel Blázquez en Daniel Rodríguez (resp. secretaris en president van de FEREDE).

En daarmee zijn we beland bij

Nieuws over Spaanse kerken...

Zoals U waarschijnlijk weet vinden we van oudsher binnen de I.E.E. twee stromingen die elkaar aanvullen: de Presbyterianen en de Methodisten. Vaak zijn de gemeenten een mengsel van beiden, soms ligt het accent meer op de ene, of op de ander vleugel. De kerk in Barcelona Centrum is gesticht door Methodisten, en draagt daarvan nog het stempel. Vandaar het volgende verslag uit Europa Press – 2 oktober 2011.

De Methodisten van Barcelona hebben deze zondag hun 140-jarig bestaan gevierd. In 1871 opende de huidige kerk in Barcelona Centrum de poorten van Calle Tallers nr. 26.

Het is een van de oudste protestantse gemeenschappen van de stad, die elke zondag diensten heeft gehouden, behalve tussen 1939 en 1945, in de eerste jaren van Franco, toen alle Protestantse kerken van Catalonië de poorten moesten sluiten, omdat ze door de Franquisten verboden werden, en de gelovigen

hun diensten clandestien thuis moesten houden.

Om deze gedenkwaardige dag te vieren was er in deze kerk een speciale kerkdienst, een moment om 140 jaar zware tijden te herinneren, zoals deze zondag de emeritus-predikant en theoloog Enric Capó het uitdrukte.

Het Protestantisme bereikte het Iberisch schiereiland tegelijk met de Reformatie van de XVI eeuw, ook al aborteerde de Inquisitie de beginnende kernen die in Sevilla en Valladolid waren ontstaan, zodat gedurende 300 jaar iedereen die het Protestantse geloof omhelsde vervolgd werd en in ballingschap moest.

In 1868 werd het na de 'Glorieuze Revolutie' voor het eerst Europese Zendingen toegestaan Spanje te betreden. Naast de Methodisten vestigden zich in Barcelona ook andere Protestantse kernen, zoals Baptisten, Presbyterianen, Plymouth Brethren (Darbysten) en Anglicanen.

Ds. Capó herinnerde er aan dat, nadat de liberale revolutie geslaagd was, generaal Prim een aantal Protestantse zendingen bij zich riep en zei dat ze nu Spanje konden rondtrekken *'met de bijbel onder de arm'*.

Na de Bourbonse 'Restauratie' zijn er maar twee perioden geweest waarin de volle godsdienstvrijheid in Spanje met kracht van wet is gegarandeerd: dat was tijdens de Tweede Republiek, en sinds de grondwet van 1978.

De methodisten ontstonden in het Engeland van de XVIII eeuw onder de arbeiders van de industriële revolutie, in een opwekkingsbeweging van John Wesley. Deze beweging verspreidde zich met kracht in de toen nog Britse koloniën van Noord-Amerika en nu is het een van de grootste Protestantse bewegingen ter wereld.

Ook in Catalonië hebben de Methodisten in de XIX eeuw, en tot aan 1939 veel energie gestoken in Protestantse scholen, waaronder die in Rubí en in de voorsteden van Barcelona Poblenou en Clot. Men gebruikte zeer geavanceerde lesmethoden, maar na het binnentrekken van de Nationale troepen in 1939 werden de scholen gesloten en nooit meer geopend.

Een betreurenswaardig incident.

Tot onze verbazing – en groot ongenoegen – vernamen wij dat een reeds 26 jaar in Barcelona gevestigde kerk van de 'Hermanos' (Darbysten of Plymouth Brethren) een aanzegging heeft gekregen van de burgerlijke gemeente, dat zij haar werkzaamheden binnen 48 uur moest beëindigen.

Zo niet, dan liep zij gevaar een dwangsom van 3.000 € te moeten betalen voor iedere overtreding van het verbod. Ook werd gedreigd met gedwongen verkoop van het perceel.

Bij nadere informatie bleek het de Ferede dat de burgerlijke Gemeente optrad vanwege een klacht van een buurman over geluidsoverlast.

In de officiële beschikking was daar echter niets van terug te vinden.

Die baseert zich op een Catalaanse wet uit 2009 die bepaalt dat er een vergunning nodig is die bij deze kerk zou ontbreken. (Een vergunning die voor Discotheken geldt!) Maar de wet geeft betrokkenen vijf jaar de tijd om aan vorderingen t.o.v. het moderniseren van gebouwen te voldoen. Een andere regeling die is aangeropen gaat over milieuoverlast, en daarvan is in dit geval natuurlijk helemaal geen sprake.

Kortom: het lijkt verdacht veel op een stukje Protestanten-pest, zoals de laatste vier à vijf jaar weer steeds vaker gemeld wordt.

Dat is mede aanleiding tot actie van alle Protestantse kerken in Catalonië geweest. Want op 5 november 2011 brachten zij een grote massa gelovigen op de been in Barcelona...

Volgens de organisatoren waren het er 7.000, volgens de stedelijke politie 5.500, maar ook dan nog was het een stevig vertoon van solidariteit en van protest tegen het ingrijpen van de overheid in de vrijheid van godsdienstuitoefening. Men wil in alle vrijheid de eigen kerkdiensten houden, en daarbij niet vergeleken worden met discotheken e.d. Dat laatste wordt gebruikt om allerlei (onzinnige) eisen op te leggen aan de veelal kleine gemeenten, die zich hierdoor geplaatst zien voor hoge kosten of zelfs voor sluiting van het gebedshuis. (Zie hiervoor). Maar de eis van de betogers had betrekking op volledige godsdienstvrijheid, niet alleen ten behoeve van Protestanten, maar ook van anders-gelovigen. Er werden lofliederen gezongen, en het bleef van begin tot einde een waardig, en feestelijk gebeuren. Met nadruk werd er gesteld dat er niets werd gevraagd of geëist anders dan waar men wettelijk recht op heeft: vrije uitoefening van de eigen Godsdienst.

Als je op die manier je Christenzijn op de kaart zet, mag dat met respect genoemd worden. Van de pers was er verheugend veel belangstelling...

Wel weer leuk om te melden is het feit dat de IEE in Catalonië een nieuw liedboek heeft uitgebracht.

In pdf-formaat is het op internet te vinden, en de melodieën als midi.file. Er is een keur aan nieuwe en oude liederen te vinden, waarbij de teksten nu beter aansluiten bij deze tijd. Ook het oude probleem van de teksten, die duidelijk en vaak moeizaam vanuit een andere taal verspaanst waren, is hiermee opgelost.

30-8-2011. In Málaga groeit de godsdienstige veelkleurigheid.

Meer dan een kwart van de kerken en kerkzalen in Málaga is niet R.K.

Immigratie en de toevloed van gepensioneerden uit de rest van Europa naar de Costa del Sol hebben de laatste jaren de groei van een zeer diverse populatie in de hand gewerkt, die een geloof belijden dat steeds minder een minderheidsgeloof is.

70% van de kerken, kloosters en kapellen zijn RK, de overige 193 worden gedeeld door anders-gelovigen. Maar 67% daarvan zijn Protestanten, dat is 20% van alle plaatsen waar gekerkt wordt. Daarna komen de Moslims, met 300.000 gelovigen, de 6.000 Jehova's getuigen en de 4.000 Mormonen.

El Porvenir... het gebouw stamt uit 1892-1897 en is intussen behoorlijk bouwvallig geworden. In 2010 is men begonnen met de zeer nodige herstelwerkzaamheden, en men startte met de kelder-ruimten aan de voorkant. Daar wordt nu ook het Fliednerarchief bewaard dat voor een deel in te zien is via www.archivofliedner.org Ook werd de ingang voor scholieren hersteld, en er werd een opgang aangebracht die geschikt is voor kinderwagens. Ook de façade was erg bouwvallig: er vielen nog wel eens bakstenen uit, gelukkig tot nu toe alleen 's nachts... Bijna heel het gebouw heeft in de steigers gestaan.

Gelukkig heeft dit niet verhinderd dat er dit jaar meer leerlingen kwamen, en zo staat het Porvenir eindelijk niet meer in de rode cijfers, en kan de sanering van het gebouw voor een groot deel uit eigen middelen worden gefinancierd, aldus een trotse Daniel Casado, die het hoofd van de school is...

De speelplaats is nu voor een groot deel van beton voorzien. Daardoor kan men er nu ook sporten, en er staat een aantal... containers waarin klaslokalen zijn ingericht.

Door het toenemende aantal leerlingen barst het Porvenir uit zijn voegen. Ze vinden er vast wel iets op...

28 oktober 2011. In het gemeentemuseum van Zaragoza werd een Internationaal congres gehouden n.a.v. de 500ste geboortedag van Michel Servet, de Zwitserse hervormer.

Vrijheid van geweten, Wetenschap en Europees-zijn was het thema.

De kerkelijke gemeente in Zaragoza (die zich Iglesia de Aragón noemt) maakt ijverig gebruik van de middelen van deze tijd. Zo hebben ze een eigen website, zijn ze aanwezig op facebook, en trekken ze veel jongeren door korte teksten en het aansprekend gebruik van plaatjes, die regelmatig worden vervangen door nieuwe. Hier volgt een mooie:

Iedere heilige heeft een verleden.
Iedere zondaar heeft een toekomst.
(Kijk even links naar de wanhopige vrouw die roept naar de geharnaste heilige. Deze is *nét* bezig een draak te verslaan, en heeft geen tijd voor de dame die zijn verleden vertegenwoordigt.) Het is in de RK omgeving een tekst waar wel om gelachen zal worden, maar de tweede zin is ook een serieuze bemoediging voor iedereen die wel heilig zal willen wezen, maar wie dat nog niet zo lukt...

Verleden, maar niet voorbij.

Spanje worstelt met het Franco-verleden

Wet op de Historische Herinnering

Het Spaanse Parlement heeft op woensdag 31 oktober 2007 een nog steeds omstreden wet aangenomen die slachtoffers van de burgeroorlog eerherstel en steun belooft.

Maar de prijs die Spanje betaalde voor de overgang naar een democratie na de dood van dictator Francisco Franco in 1975 was een diepte stilte over het verleden. Zuid-Afrika, Argentinië en Chili kregen waarheidscommissies en hoorzittingen, in Spanje bleef het stil. De linkse oppositie was niet sterk genoeg om rekeningen te vereffenen en zo waren Franco-aanhangers in staat zich geruisloos om te vormen tot democraten.

De regering van José Luis Rodríguez Zapatero, kleinzoon van een legerkapitein die door volgelingen van de generalissimo werd geëxecuteerd, probeerde een en ander recht te zetten. Zijn 'Ley de Memoria Historica' ('*Wet op de Historische Herinnering*') wil eerherstel voor alle slachtoffers van de burgeroorlog (1936-1939) en de 36 jaar dictatuur die daar op volgde.

Niet, dat de schuldigen nog worden vervolgd. Maar er worden wel vonnissen uit die tijd nietig verklaard, en archieven openen hun deuren voor families die opheldering willen over vermoorde verwanten. Bovendien krijgen kinderen en kleinkinderen van Spanjaarden die de dictatuur ontvluchtten het recht op de Spaanse nationaliteit.

Maar al spreekt de wet over de slachtoffers van *beide* kanten, het valt niet mee het zwijgen te doorbreken, want binnen een en de zelfde familie, straat en dorp waren er daders en slachtoffers van beide kanten. Het gaat nog verder. Zo ziet de katholieke kerk, steunpilaar van het regime, zichzelf meer als slachtoffer dan dader. Afgelopen weekend reageerden de bisschoppen 'met grote vreugde' op de zaligverklaring in Rome van 498 geestelijken die door het republikeinse kamp werden vermoord.

Maar excuses over de steun aan Franco bleven opnieuw uit.

De conservatieve Partido Popular, waarvan de voorloper eind jaren zeventig werd opgericht door Franco-veteranen, wil niets van de wet weten, omdat die 'oude wonden openhaalt en de Spanjaarden verdeelt'.

Deze visie krijgt voor een deel wel steun van historici die de afgelopen jaren de vele *mythen* rond de burgeroorlog te lijf gingen.

Zo is de strijd vaak voorgesteld als een confrontatie tussen een *links*, democratisch gezind kamp en het *fascisme*. De Amerikaanse Hispanist Stanley G. Payne noemt die lezing 'de legende van roodkapje'. Want democraten waren uiterst schaars in het republikeinse kamp, dat een coalitie vormde tussen liberalen en een radicaal samenraapsel van revolutionair socialisten, communisten en anarchisten. En al snel hadden compromisloze marxisten het voor het zeggen. Zij stonden onder leiding van Stalin en de Komintern, zijn sinistere organisatie voor internationale operaties. Volgens de Britse militair-historicus Antony Beevor, auteur van het in Spanje zeer succesvolle standaardwerk 'De strijd om Spanje', is er zelfs nauwelijks twijfel mogelijk over de vraag waar een overwinning van de republikeinen toe had geleid. Het zou een sovjetsatelliet naar Oost-Europees model zijn geworden.

Bronnen: o.a. Dagblad Trouw.

Treffende TV – documentaire.

Op 24 januari 2011 zond de Vlaamse omroep een indringende documentaire uit die over de Spaanse burgeroorlog handelde.

Onder de titel 'Los Caminos de la Memoria' (De Wegen van de Herinnering) belichtte de regisseur José-Luís Peñafuerte aspecten van zijn onderwerp, die tot nu toe in de officiële geschiedschrijving niet of nauwelijks aan bod zijn gekomen.

De uitzending vond plaats op een zeer laat tijdstip, nl. tegen middernacht, hetgeen de kijkdichtheid wel ongunstig beïnvloed zal hebben. De inhoud was echter bijzonder de moeite waard. Ze verdient zonder twijfel een ruimere bekendheid dan de Belgische televisie nu verschaft heeft.

(Meer informatie op <http://www.lescheminsdelamemoire.com/nl>)

Discussie over de burgeroorlog was tot voor een paar jaar taboe in Spanje. In Protestantse kring bestond daarover al sinds de overwinning van Franco een steeds groeiende onvrede. En in alle voormalige republikeinse kringen waren er dezelfde grieven. Bij de jaarlijkse herdenkingen van de gevallen in de burgeroorlog werd uitsluitend aandacht geschonken aan de slachtoffers onder de Franco-aanhangers. Pas in 2007 nam het Parlement de 'Wet op het Historisch Geheugen' aan, die eindelijk ruimte gaf aan slachtoffers die tegenstanders van de overwinnaars waren geweest. De diepste grief was het ontbreken van de wil om tot een nationale verzoening te komen. De officiële politiek van het doodzwijgen heeft uiteindelijk gefaald. Achteraf bezien waren er ook teveel mensen geweest, die buiten hun schuld bij de gebeurtenissen betrokken geweest waren, maar niet aan het woord mochten komen.

dat nieuwe generaties, onwetend als ze werden gehouden, voor alles wat gepasseerd was geen belangstelling zouden ontwikkelen.

Men zou kunnen zeggen dat alle leed effectief begraven was. Maar het bleek levend begraven te zijn, en onverzoend.

Tien jaar geleden waren mijn vrouw en ik, op rondreis in Zuid-Spanje, te gast bij een stevig Protestantse familie.

En opeens zei grootmoeder: We hebben zo geleden! Fijn dat U hier bent.
Het was voor ons een eye-opener.

Later hoorden we, dat kleinkinderen in de loop van de tijd juist heel nieuwsgierig bleken naar wat hun grootouders was overkomen. En nu horen we dat op verscheidene plaatsen in het binnenland gezocht wordt naar het graf van velen, die in de burgeroorlog zo maar ter dood gebracht zijn. Wie aan de kant van de Republiek stond werd door de medestanders van Franco als landverrader beschouwd en alleen daarom al geëxecuteerd. Omgekeerd waren dergelijke misdaden ook gepleegd.

Zo'n hevig conflict als een burgeroorlog, die hele families in heel het land verscheurd heeft, laat zich blijkbaar niet on-verzoend begraven. En het begint de pers te halen. Wij ontvingen dezer dagen het verslag van een interview, dat in het Catalaans geschreven is en dateert van 24-11-2011.

Foto: Jonathan Grevsen

De verteller, wiens portret hierbij is afgedrukt, is inmiddels 95 jaar oud.

Het onder Franco opgelegde verbod om Catalaans te spreken geldt nu niet meer. Zie hier wat deze overlever: [José Barajas](#) te vertellen heeft.

Hij werd in 1916 geboren in Huelma, een dorp bij Jaén (Andalusië). Als krijgsgevangene en 'tegenstander' (*desafecto*) van het régime van Franco werd hij met duizenden anderen gedwongen

tewerk gesteld bij de wederopbouw van de in de oorlog verwoeste infrastructuur. Ook liet men hem dwangarbeid verrichten in de strafbataljons die in de Vallei der Gevallenen (Valle de los Caídos) een gedachteniskerk in de rots moesten uithouwen. Onder *gevallenen* werden uitsluitend Falangisten verstaan. In deze kerk bevindt zich nu het graf van Franco. In de jaren 50 verhuist José Barajas naar Catalonië. Hier begint zijn verhaal.

- Voor de burgeroorlog was ik actief in de Socialistische Jeugd. Ik ging per ezel naar de bijeenkomsten. Op mijn 15de zat ik een week in de gevangenis, omdat ik betrappt was bij het verspreiden van pamfletten die een tot staking oproepen. Het ging om werkdagen van acht uur.

- In 1936 brak de oorlog uit. Ik was 20 jaar en liet me als vrijwilliger inschrijven om de Republiek, die toen de wettige staatsvorm was, te verdedigen. De *anderen* waren het die de Staatsgreep pleegden. *Ik* werd naar het front in Toledo gestuurd.

- Wij verloren. Ik keerde terug naar mijn dorp, maar al gauw pakten de Falangisten de mannen van mijn lichteing op. Zij zetten mij een baret op met de letter D van *desafecto* (= tegenstander) en stuurden mij naar het strafbataljon van arbeiders-soldaten nr. 6. De officiële naam was: Discipline Bataljon.

Wij waren slaven en anders niets.

Een even misleidende naam gaven ze aan de werkkampen, waar we dwangarbeid zouden verrichten, opdat we neer zouden vallen van

- uitputting en honger. Een kom waterige soep met maximaal zeven erwten. Dat was al het eten tot de volgende dag. De vaandrig en de korporaal verkochten het eten van het bataljon aan het dorp. Als we in colonne op weggingen naar het werk, plukten we kruiden en suikerrietbladeren. Eens werd een van ons gestraft.

- Waarom? Hij was even ontsnapt om wat brood te kopen.

Hij kreeg een aframmeling en de volgende dag hing ze een steen van twee kilo aan zijn rug, bevestigd met ijzerdraad, dat in het vlees sneed.

- U was toch ook in het Noorden? Ja, in Navarra. Daar legden we het tracé aan van een weg, die Igal zou verbinden met het dal van Roncal. De bedoeling was een weg door de Pyreneeën te maken van Gerona tot Irún. Daarna stuurden ze ons naar Lusaka.

Gedurende het gesprek helpen José's kleinkinderen David Lora en zijn vrouw Mari Carmen Lopez hem bij het opruissen van zijn geheugen. Hij is tenslotte 95.

'Opa, vertel eens hoe koud jullie het hadden!'

Het was bitterkoud. We sliepen in grote barakken die niet goed afgesloten waren. Het bovenste bed raakte aan de stenen dakbedekking, van *Oeraliet*, (een gesteente uit de Oeral, dat o.a. ook in de Eifel voorkomt) en we bestierden het van de kou.

Ik zelf trof het met een bed beneden; het dek gaf ik voorzover mogelijk aan de man boven mij.

(De kleinkinderen zijn lid van de Vereniging voor het Behoud van de Herinnering van de Geschiedenis en de Democratie in NederLlobregat.

'Opa, vertel ook eens van de kameraad die zelfmoord pleegde!')

- Dat gebeurde in Cadis, in Punta Paloma, waar ze ons vervolgens naar toe stuurden om forten te maken voor mitrailleur en kannonnen... Het was een jongen uit Bilbao die toen men even niet oplette de barak van de bewaking

binnendrong, een geweer bemachtigde en zichzelf doodschoot. Hij kon het niet langer aan.

- Werd U bij terugkeer in Uw dorp scheef aangekeken als 'Rooie'?
Nee, ze namen me gewoon op. Maar de tijden waren wel heel moeilijk.

- Dat kan ik me indenken...

Ik bezat nog een stukje land, dat ik verkocht heb om een winkel in overzeese etenswaren op mijn naam over te laten schrijven. Geen beste handel in de tijd na de oorlog.

- Nee, niet bijzonder.

Ik moest ermee ophouden, want er was veel honger en iedereen kocht op de pof: 'Pepe'¹, als ik niet een beetje rijst van je krijg, hebben mijn kinderen vandaag niets te eten'... En ik gaf het ze maar, anders had ik zelf niet kunnen slapen.

- José, ben je nog wraakzuchtig?

Man, als ik denk aan alle vuile streken die ze me geleverd hebben, gaat er van alles door me heen... de honger en de aframmelingen vergeet ik niet zo gauw!

- Lijkt het je een goede zaak als de herinnering aan de geschiedenis bewaard blijft?

Ja, ik wil beslist niet vergeten. Het lijkt mij goed dat de jeugd weet wat er gebeurd is. Wij hebben zo hard gevochten om democratie te krijgen. Nu duurt een regeringsperiode vier jaar, en als het niet bevalt wég er mee, laat maar een andere ploeg komen...

- Er zijn er die zeggen dat het verleden maar beter opgeruimd kan worden. Mijn vrouw Elena raakte in gesprek met iemand die tegen haar zei dat ik verlangde naar een hervatting van de oorlog.
Maar niets is minder waar. Ik wil alleen maar dat bekend blijft wat er gebeurd is. We hebben er zo lang over moeten zwijgen.

- En de Vallei der Gevallen?

Laat Franco maar blijven waar hij is, maar wel *onder* zijn grafsteen. AV

Geestelijk leven

Even kennismaken.

*De wegen van de Heer zijn wonderlijk. Door 'facebook' kwam ik in november via-via weer in contact met Daniel Vergara (*10-11-1957). Hij werkt in een tandheelkundige kliniek, die hij met zijn huidige echtgenote drijft, maar voelt zich vooral Pastor bij de Iglesia Cristiana Evangélica de Sabiñánigo... Theologie heeft hij gestudeerd aan het u wel bekende SEUT, hij was tot het overlijden van zijn eerste vrouw predikant in Zaragoza, nu woont hij in El Puente de Sabiñánigo, Aragón, Noord-Spanje.*

¹ Pepe is een koosnaam voor José. Vergelijk met Jopie.

Omdat zijn antwoorden op mijn vragen hoe het er mee gaat, zo'n typisch kijkje geven in de mentaliteit onder de Spaanse Protestanten, wil ik U mee laten lezen in zijn antwoorden...

Hallo Gea, wat fijn van jullie te horen. Ik zie dat jullie nog altijd de moed hebben om te blijven getuigen.

Ik woon nu in een kleine stad Sabiñánigo dichtbij de Pyreneeën, in de provincie Huesca. Samen met mijn echtgenote hebben we een tandheelkundige kliniek. Wat de kerk betreft: we kerken in Jaca, (25 km afstand) waar ik meewerk in de prediking en de diensten, want de predikant woont in Zaragoza. (145 km)

In Sabiñánigo hebben we een kleine oecumenische groep gevormd, uit verschillende kerken, en we bekijken de mogelijkheid officieel een kerk te worden; op dit moment hebben we 3 activiteiten per week, op dinsdag bijbelstudie, op vrijdag gebedsbijeenkomst, en op zondagmiddag houden we een kerkdienst. Dat is voor mij en mijn vrouw een grote zegen, want al sinds we hier kwamen was het ons diepste verlangen om in de stad te getuigen van ons geloof, en de Heer heeft het ons toegestaan. Wij komen door de week bijeen bij mensen thuis, en op zondag leent de RK parochie ons een zaaltje waar we de dienst houden.

...

Hallo Gea, ik beantwoord graag je vragen. Vandaag regent het niet, maar het is een herfstdag, de temperatuur is prima, ongeveer 15°. De kliniek heet "Clínica Dental Pirineos" op het Santa Ana plein n° 1. We hebben een nieuwe autoweg tussen Sabiñánigo en Jaca, die is afgelopen 26-10-2011 in gebruik genomen.

In de kerk van Jaca komen we elke zomer met ongeveer 10 personen bij elkaar, dat is de oorspronkelijke gemeente, en de relaties met Mamre zijn goed. *(Dat is een project van de IEE dat in 2003 is gestart in Jaca, en waar we meerdere keren over hebben geschreven. GVVH)*

Ongeveer 5 jaar geleden begonnen we een kleine oecumenische groep in Sabiñánigo, die uit vier personen bestond: een Katholiek, een 7-de dags Adventist, een Anglicaan en een Protestant. De groep heeft geen officieel kerkelijk karakter.

We organiseerden een eerste bijeenkomst in januari 2006, in de week voor het gebed om eenheid van de Christenheid.

We hingen aanplakbiljetten op in de straten, en we vroegen de parochies het af te kondigen, en dat gebeurde ook in de kerk van Jaca. Die eerste bijeenkomst, vijf jaar geleden, hadden we een opkomst van 150 personen, en er bleek dat er heel weinig kennis was over Protestanten. Maar in deze vijf jaar, waarin we jaarlijks drie bijeenkomsten hebben gehad, zijn de mensen de veelkleurigheid van het Christelijk geloof gaan zien en accepteren; dat geldt ook voor de katholieke priesters, die aanvankelijk een zekere terughoudendheid vertoonden, vooral omdat deze beweging niet van een gevestigd (kerkelijk) instituut uitging, maar nu werken we prima samen.

Dit alles heeft ons geholpen toen we een plek nodig hadden om onze diensten te vieren, en toen ik vroeg of we tijdelijk de parochiezaal konden gebruiken, totdat de Protestantse gemeenschap de beschikking heeft over een eigen lokaal.

Op dit moment kan onze groep nog niet de huur opbrengen van een eigen zaaltje, ook al hebben we reeds stappen gezet, en vertrouwen we er op dat de Heer ons zal voorzien van het nodige.

Dit jaar ga ik niet naar de Synode, vanaf hier zijn de reiskosten nogal hoog, en de economische crisis treft ons ook, want er is aanzienlijk minder werk in de kliniek, die onze enige bron van inkomsten is, dus hebben we van zekere uitgaven moeten afzien. Jammer dat we jullie dochter niet zullen ontmoeten, maar wie weet een volgende keer, of ergens anders...

Een stevige 'abrazo'...

Daniel

Zijn kerkgroep ziet zichzelf aldus:

Iglesia Cristiana Evangélica de Sabiñánigo

Een christelijke groep, met als roeping: te getuigen van de soevereiniteit van Jezus Christus, en een geloofsalternatief te bieden, midden in deze tijd. Wij erkennen de beginselen van de Hervorming van de XVI eeuw. We vormen een interkerkelijke en oecumenische gemeente met een open avondmaal. Email: evangelicosaltogallego@gmail.com

Spaanse Bijbelvereniging.

De Geest waait waar Zij niet te voet kan gaan.

Sociedad Bíblica

In Engeland en Schotland ontstond in het begin van de 19^e eeuw een diep verlangen om het Iberisch gebied de bevrijdende kennis van Jezus te brengen. Een van de eerste dingen die de British and Foreign Bible Society ter hand nam, was de verbreiding van een Spaans en een Portugees Nieuwe Testament. De Spaanse overheid zat daar echter niet op te wachten, dus het materiaal werd langs illegale wegen het land binnengebracht. Voor een groot deel via Gibraltar, maar ook via de Portugese havens, overal waar Engelsen, militairen, zeelui, reizigers, die zich daartoe geroepen wisten, maar aan land kwamen. Andere Bijbelverenigingen volgden, maar de grootste toevloed kwam vanuit Engeland. In het jaar des Heren 1836 kon er zelfs een officiële 'Bijbelcolporteur' naar Spanje worden gestuurd.

Dat was dan ook wel meteen de meest fantasierijke figuur die er bij was: George Borrow, een man die zich in allerlei situaties staande kon houden; hij beschikte over een gigantische bijbel- en talenkennis, en had een open oog voor de mogelijkheden om het Woord te verbreiden.

Een van de eerste opdrachten die hij meekreeg was: het opzetten van een Spaans bijbelgenootschap. Dat deed hij, en daarom viert dit jaar het Spaanse Bijbel-genootschap het 175-jarig bestaan. In dat kader heeft het een boek uitgegeven, *La Biblia perseguida, de vervolgte bijbel*, waarin Máximo García Ruiz smakelijk allerlei anecdoten over de oertijd van de tweede Spaanse Hervorming met ons deelt. Bijbelcolporteurs zijn het zout der aarde: ze zijn de basis geweest van het Spaanse Protestantisme. Zij brachten zowel in de dorpen als in de steden een nieuwe boodschap. In de RKK werden weliswaar elke zondag selecte delen uit de bijbel gelezen, zoals vastgelegd was in het ordinarium, maar meer dan deze delen kregen leken en vele geestelijken nooit te horen of te lezen. Mensen als George Borrow, en velen naast en na hem, brachten een bevrijdende boodschap, die in eeuwen niet was gehoord, en dat in hun eigen taal. Zelfs de zigeunertalen beheerste Borrow al snel, en hij bereikte de harten van velen. Ook nu nog is de Filadelfia-kerk in Spanje, die onder de zigeuners werkt, een van de grootste en meest actieve Protestantse groeperingen.

Het leven van deze bijbelcolporteurs was hard en moeilijk.

Zij gingen te voet of per ezel door het land, en legden zo enorme afstanden af. Spanje is 505.992 km² groot, ter vergelijking: Nederland meet 41.526 km²... Dat scheelt ruim een factor 12. Vaak werden ze hartelijk onthaald, door een bevolking die hongerde naar Goed Nieuws, maar even vaak kregen ze stenen of vuil naar het hoofd gegooid, belandden ze in het gevang, of werden ze beroofd. Maar zij schaamden zich het Evangelie niet. En ze verkochten hun geschriften, pamfletten, Evangelies en andere Christelijke boeken voor een klein bedrag. Van de minimale winst moesten ze dan ook hun onderdak betalen, wanneer ze niet ergens werden uitgenodigd.

Pas aan het eind van de 19de eeuw kregen ze de beschikking over handkarren, en in de 20ste eeuw zelfs over motorfietsen, en ook een enkele bijbelwagen...

Velen werden geraakt door hun preken, hun bemoedigende woorden, en door het horen voorlezen uit de bijbel. Verhalen die ze meestal niet kenden.

Geen wonder dat mensen zelf graag tientallen kilometers liepen om een bijbel te gaan kopen. Maar het bezit ervan was niet altijd toegestaan.

Er vanzelfsprekend was veel tegenwerking van de Roomse clerus, al waren er ook die heimelijk kwamen luisteren, en... zich bekeerden. De politieke situatie was ook moeilijk. Pas toen in 1868 een nieuwe grondwet werd aangenomen, na een moeizame revolutie, werd het voor het eerst toegestaan een niet-katholieke godsdienst aan te hangen.

Gemeenten ontstonden, kerkjes en scholen werden gesticht, en het Evangelie bloeide op en bood kennis en zelfrespect aan mensen die daar tot dan

Gods aanwezigheid ervaren midden in een terminale ziekte. (I)

In onze wereld wordt gezondheid gezien als iets positiefs voor de mens. Daarom wordt iemand die te horen heeft gekregen dat hij / zij lijdt aan een terminale ziekte, d.w.z. een ziekte die niet te genezen en dodelijk is, meestal gezien als iemand die vreselijke pech heeft: familie en vrienden reageren, wanneer het hen bekend wordt, dus allemaal met sym-

pathiebetuigingen en medelijden.

Dat is aardig, maar het helpt je niet verder.

Wat dan wel? Judith zocht kracht in haar spiritualiteit.

Spiritualiteit heeft allereerst, schrijft zij, te maken met onze manier van omgaan met God. Maar hoe gaat iemand om met God, wanneer men de langzaam naderende dood onder ogen moet zien?

Moet je hulp vragen om je neer te leggen bij een zo wreed lijkende werkelijkheid? Of mag je vragen om gezondheid, in de wetenschap dat God almachtig is en dat Jezus vele zieken genas gedurende zijn leven hier op aarde? Het grote probleem is dat de meeste mensen, ook al bidden ze om genezing, de gezondheid waar ze naar verlangen niet ontvangen.

Hoe kun je weten of een bepaalde zieke zal genezen? Als God iemand niet wil genezen, waarom staat Hij dan toe dat iemand aan zo'n ziekte lijdt?

Er zijn heel wat vragen, maar misschien moeten we ons allereerst opnieuw afvragen wat het betekent om te naderen tot Gods aanwezigheid.

Hij is geen pinautomaat van een bank, waar we onze instructies intikken, waarna de machine doet wat wij hebben gevraagd. Hij is méér!

God staat niet ver van de problemen van hen die lijden en die de dood onder ogen zien. In tegendeel, in Zijn Zoon heeft God Zelf lijden en dood op de meest intens mogelijke manier ondergaan.

Wanneer de zieke in Gods aanwezigheid is, kan hij of zij de ervaring hebben niet alleen te zijn, maar gezelschap te hebben, getroost en gesterkt te worden; niet alleen om de dood aan te kunnen, maar *ook* om te *genieten* van het leven, het leven dat zoveel meer gewaardeerd wordt sinds men weet dat het einde nadert.

Wanneer men de rijkdom van het leven dat nog wacht ontdekt, in plaats van dat men zich concentreert op het einde ervan, verandert ook het gebed.

De zieke kan zich wat losmaken van de eigen ziekte, en kan weer op een positieve manier omgaan met anderen in dezelfde omstandigheden...

Een van de redenen waarom vele gelovigen met volharding bidden om genezing, ook al zien ze dat het met de zieke steeds slechter gaat, is dat dit een reden tot hoop geeft, die verder zo ontbreekt in het leven van iemand die terminaal ziek is. Hier is de Opstanding een Goede Boodschap.

Daardoor heeft de zieke de hoop in Gods aanwezigheid te blijven - ook voorbij de dood, en de verandering van het lichaam vanuit dat perspectief

mee te maken, wanneer men het verzwakte lichaam, dat steeds minder dienstig is, moet achterlaten.

Raken aan Gods aanwezigheid kan de blikrichting van een terminaal zieke veranderen door meer mogelijkheden te openen voor gebed, en een doel te verschaffen om te leven en richting te geven in de relaties met andere patiënten.

Deze vier thema's wil ik hier uitwerken in de volgende hoofdstukken:

- 1.- Het dilemma van de terminale patiënt.
- 2.- De weg van de terminale patiënt
- 3.- De bestemming van de terminale patiënt
- 4.- en de relaties van de terminale patiënt.

I Het Dilemma van de terminale patiënt.

Wie leeft met een dodelijke ziekte, leeft met de zekerheid dat het doodproces al begonnen is, en ook voltooid wordt. Zo wacht de patiënt af, in de wetenschap dat het leven uitdooft, maar zonder te weten wanneer dat precies zal gebeuren. Intussen wordt het leven door de voortschrijdende ziekte, en door de behandelingen, steeds moeilijker.

Als je altijd alleen maar aan je eigen situatie denkt zou je kunnen veranderen in een overmatig geconcentreerd zijn op jezelf. In deze ontkerkelijkte maatschappij wordt de dood gezien als de allerlaatste ramp, die we zo goed en kwaad als dat gaat moeten zien te vermijden of uit te stellen, het is iets dat allen vrezen en daarom is er een taboe omheen ontstaan. Als gevolg daarvan ziet de zieke zich alleen gelaten in de confrontatie met iets waar verder niemand aan wil denken of over wil praten.

Je kunt je makkelijk voorstellen dat Job vraagt: (*Job 6:11-13*)
'Ik heb geen kracht meer om te wachten.
Met welk doel zou ik alles verdragen? ...
Vind ik nog ergens hulp?
Is het niet duidelijk dat ik mezelf niet meer kan helpen?
Zal ik ooit nog steun krijgen?'

In zekere zin is de dood het meest natuurlijke gebeuren in het leven, en tegelijkertijd het meest tegennatuurlijke.

Iedereen moet die het hoofd bieden, en niet alleen terminale zieken.

De Bijbel leert dat de dood in de wereld kwam als gevolg van de zonde en wel als gevolg van de behoefte van de mens om zich van God onafhankelijk te maken, en zo af te wijken van Zijn goede plannen en bedoelingen met al Zijn schepselen.

Het Nieuwe Testament opent nieuwe vergezichten, omdat het de overwinning op de dood verkondigt, die door Christus dank zij zijn kruisiging en Opstanding behaald is. In Zijn goedheid ten aanzien van Zijn schepping zond God Zijn eigen Zoon naar deze wereld, vanwege de zonde van allen,

opdat degenen die Zijn dood aannemen en er zich mee vereenzelvigen, ook de vruchten van Zijn overwinning op de dood zouden ontvangen, om met Paulus in te stemmen als hij zingt:

'Dood, waar is uw prikkel? Graf, waar is uw overwinning?'

De prikkel van de dood is immers de zonde, maar brengen wij God onze dank omdat Hij ons de overwinning geeft door onze Heer Jezus Christus.'

Wij allen, die geloven, wij die zijn 'in Christus', moeten sterven, maar wij sterven wel in de stellige verwachting, dat de dood niet het einde is, maar dat er leven is na de dood.

Intussen gaat voor de zieke het leven door, maar het wordt telkens korter en moeilijker. Hij of zij kan er niet aan ontkomen om het onvermijdelijke afscheid van familie of vrienden onder ogen te zien, de eigen droefenis, en het einde van alle wensen en plannen voor dit leven.

Zeker, 'in Christus' hoeft men de dood niet te vrezen, maar toch is het begrijpelijk dat zo velen wanhopig bidden om gezondheid, teneinde aan de dood te ontkomen. Belangrijk voor de gelovige is niet zozeer het hoe of wanneer van de dood – elk menselijk wezen moet daar toch doorheen – als wel wat een mens dóét met het leven dat nog rest.

Marc Ashton – een Britse predikant – zei, na het horen van de diagnose van ongeneselijke kanker, dat het een 'Goede Boodschap' was, omdat hij zijn hoop gevestigd had op zijn verbondenheid met Christus. Hij zag de tijd die hem overbleef tot aan zijn dood, als een gelegenheid om zich erop voor te bereiden en alles in orde te hebben op het ogenblik van zijn overlijden.

Bovendien waren deze laatste maanden van zijn leven, ondanks het verdriet van het afscheid van zijn geliefden, een tijd van geestelijke rijkdom, waarin hij de Aanwezigheid van God in zijn leven op een speciale manier ervaren mocht door zijn verbondenheid met Christus, en door zijn vaste geloof dat die band niet met de dood beëindigd werd. Een ander predikant – die al moeite had met praten en lopen en andere primaire dagelijkse bezigheden – zei nu meer tijd te hebben om te genieten van de schoonheid van zijn omgeving, die hij zag als 'de zoom van de mantel van de Schepper'. Daarmee veranderde voor hem de tijd van wachten op het onvermijdelijke einde tenslotte in een tijd van vertrouwelijke omgang met God, en van verrukking over Diens wonderen en bleef het hem mogelijk van Gods nabijheid te genieten en de kracht daarvan te ervaren, ondanks de dagelijkse strijd om te overleven.

II De weg van de terminale patiënt.

Het voorbeeld van de bevrijdingstheologen kan helpen bij het nadenken over het ervaren van Gods aanwezigheid tijdens de terminale ziekte.

Hun christologie, die van beneden naar boven gaat, neemt het uitgangspunt in 'de reële

aanwezigheid van Jezus van Nazareth, Zijn leven, Zijn opdracht en Zijn bestemming'.

Gedurende Zijn leven bevond Jezus zich veel onder zieke mensen. Vaak genas Hij hen, maar niet altijd.

Het was dan ook niet zozeer een werk van barmhartigheid, als wel een teken dat Jezus de Messias was.

Jezus had medelijden met zieken en hulpelozen. Dat kwam niet alleen tot uiting in wonderen die hun lijden verlichtten, maar ook in Zijn aanwijzingen hoe ze daarmee beter in hun leven konden omgaan.

Zo zei Hij: "Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost worden!"

Tot die treurenden mogen zich ook de terminale patiënten rekenen, die hun gezondheid kwijt zijn en hun einde onder ogen moeten zien.

De troost van de Goede Herder draagt een praktisch karakter, waardoor men kracht krijgt om voort te gaan. Die troost kan men ervaren in het onverwachte bezoek van een vriend op een kritiek ogenblik, in de aanwezigheid van een sympathieke kamergenoot (m/v) bij een ziekenhuisopname, door een geschenk, dat juist komt op een moment dat men het niet meer ziet zitten, etcetera.

In zekere zin is Jezus van Nazareth voor de terminale patiënt uitgegaan om de weg te bereiden. Gedurende heel Zijn korte leven had Hij een duidelijk besef van Zijn bestemming: het kruis. Maar de weg daarheen viel Hem niet licht. Dat zien we aan zijn strijd in Gethsemane. Wat Hem te wachten stond was, na veel lijden, de dood. Het is te begrijpen, dat Hij daaraan wel had willen ontkomen, en daarom bad Hij: "Mijn Vader, mocht deze beker, zo mogelijk, toch aan mij voorbij gaan, maar niet mijn wil geschiede, doch de Uwe".

Het was een gebed dat niet in die vorm verhoord werd. Maar: Hij slaagde erin Zich vrijwillig te schikken in de overgave aan de vervulling van Zijn Vaders plan ten gunste van Diens hele schepping.

Niemand heeft zoveel lijden op zich genomen als de Zoon toen Hij aanvaardde dat Zijn Vader Hem verliet. Tegelijkertijd leed de Vader, die Zijn Zoon aan deze bestemming prijs gaf, onder de smart van een liefhebbende Vader om het verlies van Zijn Zoon, en dat niet alleen om Zijn Zoon, maar ook vanwege alle mensen, omdat dit verlies teweeg gebracht was door de 'vloek' die op ons rust. Op deze wijze wordt Hij uiteindelijk 'de God en Vader van de verlatenen' waartoe terminale patiënten gerekend kunnen worden.

Zo kunnen, door het kruis, mensen die aan zichzelf zijn overgelaten de troostende Aanwezigheid van de Vader ervaren en bovendien inzien dat 'Christus, door ons verworpen en om onzentwil alleen gelaten, in Zijn dood waarlijk de broeder en de vriend is op wie wij allen kunnen vertrouwen, omdat Hij alles kende en alles doormaakte wat ons kan overkomen, en nog veel meer.'

In Rusland beschouwt men in mystieke kringen het hele leven als één grote mengeling van goed en kwaad. Zo kan men zich niet aan het lijden onttrekken, en dat moet men ook niet doen – want het is diep verweven met het goede –men moet er integendeel aan deelnemen om het te doorgronden en het te zien veranderen.

Het meest verheven voorbeeld daarvan wordt ons getoond door Jezus' sterven op het kruis. Zijn dood – de overgave van het goede aan het kwade – bewerkt de overwinning op de dood. Het is de weg die Hij wijst aan Zijn volgelingen, wanneer Hij zegt: "Als iemand achter Mij aan wil gaan, moet hij zichzelf verloochenen (nee zeggen tegen wat hij zelf wil) en elke dag zijn kruis opnemen en Mij volgen".

Hij gaat ons voor op deze rotsige en moeizame weg. Maar Hij komt ook naar ons toe om één te worden met ons als wij deelhebben aan het lijden van deze wereld.

Zo is Zijn tegenwoordigheid de gids en de zekerheid van de terminaal zieke.

III De Bestemming van de terminale patiënt.

Tegenwoordig weet men dat hoop een belangrijke rol speelt bij het goed doorstaan van critieke perioden in het menselijk leven, en dat er een verband bestaat tussen hoop en wanhoop, een verband, dat invloed kan hebben op mensen.

Bovendien blijkt uit een onderzoek bij kankerpatiënten, dat hun ziekte minder ernstig verloopt als ze hoop koesteren.

Dat stelt ons voor de vraag, [wat we onder 'hoop' moeten verstaan](#).

Sommigen omschrijven hoop als een gevoel, een ervaring of een behoefte, die onderscheiden wordt in een algemene, of in een speciale verwachting. Het blijft vaak vaag, maar je kunt zeggen dat hoop te definiëren is als 'een ontdekking van de zin en van het doel van het leven'.

[Vanaf het begin van de kerk is een van de grondovertuigingen van het Christendom, die vele gelovigen overeind hield in het uur dat zij hun dood onder ogen moesten zien, juist daarin gelegen, dat er leven is na de dood.](#)

Door Zijn wederopstanding overwon Jezus de dood en schiep Hij de door-gang naar een nieuw leven zonder dood: het eeuwige leven.

Christenen, die Gods aanwezigheid tijdens hun leven ervaren hebben, en zich gelukkig geprezen hebben door hun band met Jezus, hebben de zekerheid dat dit alles ook na de dood blijft bestaan, want 'wij geloven dat, als wij sterven met Christus, wij ook met Hem zullen leven'.

Vaak denkt men daarbij vooral aan de plaats waar we zullen zijn: de hemel. Dat vinden mensen niet meer van onze tijd, en dus zegt men dan: 'we moeten onze hoop omzetten in een actuele werkelijkheid, in concrete, tastbare realiteiten'. Maar voor een terminaal zieke is dat maar een magere

hoop. Deze heeft immers aan deze wereld niet meer veel bij te dragen, en de hemel klinkt dan als iets dat ver en vaag is en hoogstens een ontsnapping aan een leven dat elke dag zwaarder te dragen wordt.

De Bijbel zegt weinig over de hemel. In de Bijbel richt de aandacht zich voornamelijk op de lichamelijke wederopstanding van de gestorvenen.

De Apostolische geloofsbelijdenis verkondigt de wederopstanding van het lichaam zonder een woord over 'de hemel'. En in de eerste eeuwen van het Christendom werden de doden begraven met het gezicht naar het Oosten, om dadelijk op te staan en hun Heer tegemoet te gaan bij Zijn wederkomst.

Het stervensproces houdt de vernietiging van het vlees in, en dat heeft soms onaangename en afstotelijke gevolgen. Het spreekt vanzelf dat een wederopstanding van het lichaam als zodanig onder die omstandigheden geen blijde boodschap is.

De verzoeking komt op uitsluitend aan een wederopstanding te denken van de ziel, dus zonder lichaam. Intussen gaat dat niet alleen in tegen de Hebreeuwse idee van een volledige persoonlijkheid, maar het ontkent ook het feit, dat het model van een opstandingslichaam berust op het opgestane lichaam van Jezus, die de 'eersteling is van hen die ontslapen zijn'.

Zijn opstanding garandeert de opstanding van Zijn volgelingen, die op een soortgelijke manier zullen opstaan: mét een lichaam.

Jezus had na Zijn opstanding een echt lichaam maar het was wel anders: men kan het omschrijven als 'getransformeerd'. Het was wel een voortzetting van Zijn lichaam van voor de kruisiging, maar toch nieuw en verschillend. Zo zullen in de Opstanding de volgelingen van Jezus door Gods genade getransformeerd worden tot nieuwe lichamen naar gelijkenis van Hem die de 'eersteling' van allen is.

Maar ons burgerschap is in de hemelen, waaruit wij de Redder verwachten, onze Heer Jezus Christus. Hij zal ons vernederd lichaam transformeren om het gelijk te maken aan het lichaam van Zijn verheerlijking, door de kracht waardoor Hij alle dingen aan Zich kan onderwerpen.

Dit is een goede boodschap voor hen die de dood zien naderen. Nu kunnen ze dromen van een glorieuze toekomst, in de wetenschap dat hun huidige problemen zullen verdwijnen. In Gods nabijheid openen zich nieuwe wegen en hun lichamen zullen gezond worden en zonder gebreken zijn.

Een leven vrij van pijn, verdriet en lastige behandelingen. Een leven waarin ieder mens zichzelf mag zijn met zijn eigenheid, geschiedenis en lichaam, zonder dat ze alleen nog maar 'ziel' kunnen worden.

IV De relaties van de terminale zieke.

Voordat Zijn weg Hem op het kruis bracht, gaf Jezus bij het afscheid van Zijn discipelen hun Zijn vrede: Zijn *Shalom*. Die *Shalom* hield hun welbevinden en gezondheid in, een welbevinden dat

ervaren wordt in de betrekkingen binnen een leven in een gemeenschap.

De gemeenschap van gelovigen in een plaatselijke kerk verschaft de context waarin de gelovige terminale zieke deze Shalom kan ervaren, ondanks zijn ziekte, en aldus kracht kan vinden om verder te gaan.

Ook al draagt de zieke nu minder bij aan de groep dan daarvoor, de patiënt kan wel worden gewaardeerd als degene die hij of zij is, en mag zelf ook genieten van het geven en ontvangen van liefde, van de Agapè.

Een vertaling van Job 6:14 luidt: *Hij die zijn naaste medeleven onthoudt, verzaakt de vreze van de Allerhoogste.*

Uiting geven aan je medeleven is dus deel van onze dienst aan God.

De aanwezigheid van zieken en gehandicapten in een kerkgemeenschap biedt dus meer gelegenheid tot het tonen van medegevoel, en wanneer dat plaats vindt, is dat een verrijking van de dienst aan God. Tegelijkertijd kunnen leden van de kerkgemeenschap de zieken steunen en behoeden, opdat dezen zich door de groep gesterkt voelen, en de *Shalom* ervaren.

Het gebed is daarbij van gelang wanneer de gemeenschap de beden van de zieken voor Gods aangezicht brengt.

Voor de vervolgte Russische Christenen gaf het veel steun als de zwaarte van hun lijden gedeeld werd door biddende gelovigen, waar dan ook.

Het getuigenis van ds. Michael Wenham, die bekende dat hij zich altijd beter voelde nadat er voor hem gebeden was, hoewel zijn ziekte steeds erger werd, sluit daarbij aan... Hij schrijft dat toe aan het feit dat hij de liefdevolle aanwezigheid van God had mogen ervaren.

Soms is het moeilijk te weten wat en hoe er gebeden moet worden, maar bij het bidden kan men de problemen van de zieke voor God te brengen, en er op vertrouwen dat de Geest intreedt ten gunste van de zieke.

De opdracht van de opgestane Jezus aan Zijn discipelen is dat zij Zijn werk voortzetten. Op dezelfde manier als waarop Hij het Koninkrijk van God met Zich meebracht en er de belichaming van was, zijn Zijn discipelen geroepen om hetzelfde te doen.

De gelovige zieken die terminaal zijn delen in het voorrecht dit voorbeeld te volgen en het koninkrijk van God tastbaar te maken, en het zo voor andere patiënten in soortgelijke omstandigheden mogelijk te maken Gods aanwezigheid te ervaren.

Ieder bezoek aan een ziekenhuis, kan bovendien nog leiden tot het ervaren van Gods aanwezigheid, waarin de gelovige hoop en steun vindt op zijn weg.

Alleen al een vriendelijke blik kan verlichting brengen in de zorgelijke of depressieve stemming van een zieke, terwijl een ander zich geholpen voelt, doordat de bezoeker aanbiedt met of voor hem te bidden. Soms is een opbeurend woord welkom. Anderen zullen willen weten wat het is dat een gelovige kracht kan geven en helpt de toestand in een positief licht te zien.

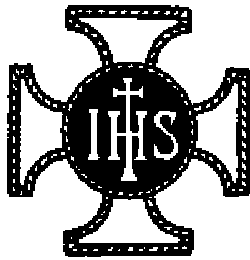
Kan het leven nog een nieuwe zin krijgen als het bezig is uit te doven???

Gods aanwezigheid maakt het mogelijk de blik op het leven te richten, in plaats van op de dood. Zo wordt de zieke ondersteund op zijn weg en ontvangt hij hoop en inzicht ten leven.

Dan kan de zieke met Job zeggen: 'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen. Gezegend zij de Naam van de Heer!'

De band met God in het heden, die niet met de dood teloorgaat, is de band die aan alle andere voorafgaat. Dankzij deze band kan de gelovige, hoe ziek ook, v rder, zelfs wanneer deze de prognose kent.

Daarom moet het gebed voor een terminale patiënt niet gericht zijn op gezondheid of op berusting in het onafwendbare, maar het moet zich oriënteren op het ervaren van Gods Aanwezigheid!

In Memoriam

29 maart 2011. Met droefheid moeten we meedelen dat Judith. E. Buchanan, een Engelse, die met veel inzet sinds 1978 in Spanje heeft gewerkt, en sinds 1994 aan het SEUT verbonden was, is opgeroepen naar het Vaderhuis.

Microbiologie, plantkunde, pedagogie en een Bachelor Theologie bracht ze als bagage mee. Daardoor was ze voor haar collega's een allround luisterend oor, en zij kon door haar brede belangstelling goed verbanden leggen.

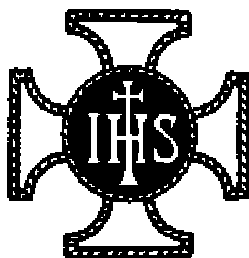
Haar inzet voor het vertalen van onderwijsmodules, en als docente Evangelisatie was groot, en al bleef zij haar inzet bescheiden relativeren, en al trad ze liever niet op de voorgrond, wat zij heeft gedaan is van doorslaggevende betekenis...

Niet alleen in het volwassenenonderwijs zette zich in: in de dorpskerk was ze verantwoordelijk voor de zondagschool, voor alle leeftijden.

Een aantal jaren geleden werd bij haar darmkanker geconstateerd. Ze heeft daar tegen gevochten en er mee leren leven, in de dienst aan God.

Zij liet als laatste daad van betrokkenheid een beurs na voor studenten aan het SEUT.

De herinnering aan haar strekt velen tot zegen!

Kerstgedicht

LETRA VILLANCICO

En una noche sin igual
en calma y esplendor,
con más estrellas que jamás
el mundo contempló,
hay una de ellas que desprende
un singular fulgor
y desde un mísero portal
alumbra al pecador.

Velando los pastores
en esta noche están,
y sus rebaños duermen
en confiada paz.
Mas en el cielo se escuchó,
de pronto, el gran clamor
del coro de los ángeles
cantando: "¡Gloria a Dios!"

"El cielo se ha acercado hoy;
el Redentor nació;
¡venid pues a adorarle
y no tengáis temor".
Veréis en pobre cuna
al Padre del Amor,
el Hijo del Excelso:
Jesús, el Salvador.

KERSTLIED

Opeens was er een nacht
aan niets gelijk in glorieuze stille pracht
en sterrental zo groot als het heelal
nog nimmer had aanschouwd.
Één ster licht op
in singuliere gloed,
werpt licht uit een armzaal'ge stal
op zondaars overal.

Terwijl de herders waken
in deze diepe nacht
slapen in vol vertrouwen
de kudden: men houdt de wacht...
Maar onverwacht met grote kracht
zingt in den Hoge 't eng'lenkoor.
Hun juichkreet: *God zij de eer!*
klinkt heel de hemel door!

'De hemel komt ons nu bezoeken;
Hij die ons redt ligt hier in doeken;
Komt daarom Hem aanbidden,
en bant de vreze uit uw midden!
Ziet: in een arme kribbe:
des Vaders liefdegloed,
de Zoon van alzo Hoge,
Jezus, de Redder goed..

